

مرگ تدریجی «هیرکان» با زباله؛ گیلان، بهشتی که جهنم شده است

ره‌نگاران/ جنگل‌های هیرکانی که همانند نگینی در تارک گیلان می‌درخشد و بعنوان فسیل زنده ثبت جهانی شده و بعنوان میراث جهانی شناخته می‌شود، امروزه گرفتار بحران زباله است، چالشی که بر روی این فسیل زنده چنبره زده و این میراث طبیعی را دچار مرگ تدریجی کرده است.

به گزارش [پایگاه اطلاع‌رسانی ره‌نگاران](#)-بهرام قربانپور: گیلان، استانی با جنگل‌های هیرکانی ثبت‌شده در فهرست میراث جهانی یونسکو، رودخانه‌های پرآب، شالیزارهای حاصلخیز و تنوع زیستی کم‌نظیر، امروز با چالشی دست‌وپنجه نرم می‌کند که نه تنها حیات طبیعی آن، بلکه سلامت مردم و آینده توسعه پایدارش را تهدید می‌کند به نام «پسماند».

انباشت زباله در جنگل‌ها و حاشیه رودخانه‌ها، دفن غیراصولی پسماند و ورود شیرابه‌ها به سفره‌های آب زیرزمینی، تصویری نگران‌کننده از آینده شمال کشور ترسیم کرده است. این معضل، اگرچه سال‌هاست در گیلان و دیگر استان‌های شمالی مطرح است، اما به گفته مسئولان محیط‌زیست، امروز به مرحله‌ای رسیده که باید آن را یک «فاجعه ملی» دانست.

شینا انصاری، معاون رئیس‌جمهور و رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست، در سفر اخیر خود به گیلان، با هشدار نسبت به شرایط موجود، بر لزوم مدیریت علمی پسماند، کاهش تولید زباله و تمرکز بر بازیافت و تفکیک از مبدأ تأکید کرد و گفت: موضوع محیط‌زیست در دولت چهاردهم در اولویت قرار گرفته و نگاه صرفاً «زباله‌سوزی» نمی‌تواند راهکار نهایی برای مدیریت این بحران باشد.

پرده نخست؛ بهشت سبز در حصار جهنم زباله

گیلان همواره به‌عنوان استانی با بیشترین تنوع زیستی و ظرفیت‌های طبیعی در کشور شناخته می‌شود. اما همان‌طور که انصاری گفته؛ تغییر کاربری اراضی، ساخت‌وسازهای غیرمجاز و مهم‌تر از همه معضل پسماند، امروز این استان را با تهدیدهای جدی روبه‌رو کرده است.

به گفته معاون رئیس‌جمهور، محیط‌زیست نه یک انتخاب، بلکه محور توسعه پایدار است. هرگونه توسعه‌ای که به قیمت نابودی منابع طبیعی

و ایجاد ابرچالشهای زیست‌محیطی باشد، در حقیقت آینده را می‌سوزاند.

پرده دوم؛ سلامتی که با شیرابه می‌رود

انباشت و دفن غیراصولی زباله‌ها، تنها یک تهدید ظاهری برای چشم‌انداز زیبای شمال کشور نیست؛ بلکه خطری جدی برای سلامت مردم محسوب می‌شود.

به گفته رئیس سازمان محیط‌زیست، شیرابه‌های ناشی از دفن غیراصولی زباله‌ها به‌طور مستقیم به منابع آبی نفوذ کرده و موجبات بروز بیماری‌های سرطانی، پوستی و گوارشی را فراهم می‌کند. این موضوع، زمانی اهمیت دوچندان می‌یابد که بدانیم بخش بزرگی از اقتصاد گیلان بر پایه کشاورزی و گردشگری استوار است و آلودگی منابع آبی می‌تواند امنیت غذایی و صنعت گردشگری منطقه را نیز با بحرانی جدی مواجه کند.

پرده سوم؛ آمارهای تکان‌دهنده از تولید پسماند در شمال کشور

هادی کیادلیری، معاون آموزش و مشارکتهای مردمی سازمان محیط‌زیست، با اشاره به ابعاد وسیع بحران اظهار کرد: تنها در استان‌های

شمالی کشور روزانه بیش از ۶ هزار تن زباله تولید می‌شود. از این میزان، حدود ۷۰ درصد بدون هیچ فرآیند بازیافتی دفع می‌شود و ۳۰ درصد آب‌های سطحی و زیرزمینی شمال تحت تأثیر مستقیم شیرابه‌ها قرار دارد.

در برخی شهرهای ساحلی همچون رشت، انزلی و لاهیجان، میزان تولید روزانه زباله به سه هزار تن می‌رسد. این حجم عظیم پسماند، بدون برنامه‌ریزی علمی، نه تنها فضای شهری را اشباع کرده، بلکه جنگل‌ها و رودخانه‌ها را نیز به مکانی برای انباشت زباله بدل کرده است.

پرده چهارم؛ جنگل‌های هیرکانی در چنبره زباله

جنگل‌های هیرکانی گیلان، به‌عنوان یکی از قدیمی‌ترین و منحصربه‌فردترین جنگل‌های جهان، در سال‌های اخیر در فهرست میراث جهانی یونسکو ثبت شدند. این جنگل‌ها، نه تنها ثروتی ملی، بلکه دارایی‌ای جهانی برای نسل‌های آینده هستند.

کیادلیری با بیان اینکه تهدید پسماند امروز به‌طور مستقیم جنگل‌های هیرکانی این میراث ارزشمند را هدف قرار داده است، گفت: شرم‌آور است که جایی که ثبت جهانی شده، به محل انباشت زباله تبدیل شود. اگر روند کنونی ادامه یابد، ما نه تنها جنگل‌های هیرکانی، بلکه هویت زیست‌محیطی خود را از دست خواهیم داد.

اما پرده پنجم؛ راهکارها و چشمانداز آینده

رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست، با اشاره به راهکارها برای ساماندهی مسئله پسماند بیان کرد: کاهش تولید پسماند در مبدأ؛ با فرهنگسازی و حذف مصرف‌گرایی، تفکیک از مبدأ و بازیافت اصولی؛ نه تنها برای کاهش زباله، بلکه به‌عنوان راهی برای ایجاد چرخه اقتصادی سبز، استفاده از فناوری‌های نوین مدیریت پسماند؛ با نگاه علمی و بهره‌گیری از تجارب جهانی، آموزش همگانی و نقش دانش‌آموزان؛ به‌عنوان سفیران محیط‌زیست در جامعه و سرمایه‌گذاری در حوزه انرژی‌های پاک؛ به‌عنوان مکملی برای کاهش فشار بر طبیعت اهم راهکارها برای ساماندهی این حوزه است.

انصاری با بیان اینکه مدیریت پسماند تنها وظیفه یک سازمان نیست، تصریح کرد: این مأموریتی ملی است که باید با همکاری همه دستگاه‌ها و مشارکت مردم انجام شود.

پرده ششم؛ لزوم تغییر رویکرد در سیاست‌گذاری‌ها

یکی از نکات مهم مطرح‌شده، تأکید بر حرکت در چارچوب اسناد بالادستی و سیاست‌های کلان کشور است. به گفته رئیس سازمان محیط‌زیست،

سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری و تأکیدات قانون برنامه هفتم، نقشه راهی روشن برای مدیریت محیط‌زیست و پسماند فراهم کرده است. وی همچنین یادآور شد؛ دولت چهاردهم، با توجه ویژه به این موضوع، تلاش دارد از تکرار بی‌توجهی‌های گذشته جلوگیری کند.

photo : Omid Rajabipour

پرده آخر؛ ضرورت هم‌افزایی ملی برای نجات شمال

بحران پسماند در گیلان و شمال کشور، صرفاً یک موضوع محلی یا استانی نیست؛ بلکه مسئله‌ای ملی است که امنیت زیستی، سلامت عمومی، منابع آبی و حتی میراث جهانی ایران را تحت‌تأثیر قرار داده است. آنچه امروز کارشناسان و مسئولان بر آن تأکید دارند، تغییر نگرش عمومی نسبت به مصرف و تولید زباله است. در کنار آن، اجرای سیاست‌های دقیق علمی، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های مدیریت پسماند و مشارکت جدی مردم، تنها راه برون‌رفت از این بحران به شمار می‌رود. اگر امروز اقدام نشود، فردا بسیار دیر خواهد بود؛ چراکه پسماند نه تنها طبیعت شمال را مریضد، بلکه آینده سلامت و توسعه پایدار کشور را نیز در معرض نابودی قرار خواهد داد.